

بررسی ابعاد علمی اربعین در گفت‌وگو با رئیس دانشگاه تقریب مذاهب

اربعین یعنی: مسلمانان یک واحد در برابر استکبار

ابوالفضل مظاهری
روزنامه نگار

اربعین، دلیل گردهمایی بیش از ۲۰ میلیون نفر جمعیت از سراسر این کره خاکی در شهری به نام کربلا آن هم تنها در بازه زمانی ۱۰ روزه در این خطه از عراق به حدی شگفت‌انگیز است که می‌توان آن را از جنبه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، جامعه‌شناسی، جمعیت‌شناسی و... مورد بررسی قرار دارد. از سوی دیگر نه تنها شرکت کنندگان بلکه کسانی که تنها این اتفاق را از قلاب تلویزیون می‌بینند، هزاران سوال بی‌پاسخ نسبت به آنچه در این بازه‌زمانی در مسیر نجف تا کربلا رخ می‌دهد، دارند، مسأله‌ای که قطعا می‌طلبد تا جامعه آکادمیک برای بررسی جنبه‌های مختلف بزرگ‌ترین پیاده‌روی دنیا وارد میدان شوند. دلیل اصلی این مهم نیز آن است که دانشگاهیان بازوهای اصلی هر جامعه برای انجام امور پژوهشی محسوب می‌شوند و بالطبع برای یافتن پاسخ به هزاران سوالی که پیرامون این اتفاق شکل گرفته و می‌گیرد، بهترین منبع خواهند بود. با این حال، شاید در کشورمان نقش دانشگاه تقریب مذاهب برای یافتن پاسخ‌ها از دیگر دانشگاه‌ها پررنگ‌تر باشد. درحقیقت با توجه به رسالت اصلی این دانشگاه، می‌توان این‌طور عنوان کرد که دانشگاه تقریب مذاهب وظیفه پررنگ‌تری برای پاسخگویی به هزاران سوالی که پیرامون اربعین و مراسم پیاده‌روی اربعین ایجاد شده، دارد و از طرف دیگر می‌تواند این رویداد بزرگ فرامدحیی را از لحاظ مختلف مورد بررسی قرار دهد. همین موضوع بهانه‌ای شد تا هفته گذشته با حضور در این دانشگاه با محمدحسین مختاری، رئیس دانشگاه تقریب مذاهب به گفت‌وگو بنشینیم تا برپمان از آثار مراسم پیاده‌روی اربعین، نقش دانشگاهیان در آن، تأثیرات سیاسی و اجتماعی و... آن بگویید که متن کامل آن را در ادامه می‌خوانید.

۱۱۱

امروز اربعین شکل باشکوه‌تری به خود گرفته و جمعیت عظیمی مشتاقانه تلاش می‌کنند ایام اربعین حسینی برای عرض ارادت به ساخت سید و سالار شهیدان خودشان را به کربلا برسانند. این رویداد بزرگ که با حضور جمعیتی قریب به ۲۰ میلیون رقم می‌خورد، آثار و برکات مختلفی دارد و خواهد داشت. شما این آثار را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

این سوال از ابعاد مختلف قابل بررسی است. اربعین

به‌ویژه در سال‌های اخیر نشان داده که تأثیرگذاری‌اش بین جوامع اسلامی و غیراسلامی، بیش از عزاداری‌های دهه عاشورا است. سابق بر این عزاداری‌های مرسوم دهه اول محرم را به صورت سنتی در داخل و خارج از کشور داشتیم. این مراسم طبیعتاً تأثیرگذاری خود را دارد، اما قطعاً به اندازه اربعین نیست. امروز اربعین نشان داده یک پدیده کاملاً بین‌المللی است؛ یعنی تأثیر برون‌مرزی محدود به قلمرو اسلامی یا مثلاً ایران و عراق نیست، فراتر از این قلمرو امروز آثار آن را می‌بینیم. به نظر می‌آید اهداف و آرمان‌های نهضت حسینی از طرق مختلفی برای جوامع تبیین می‌شود و شاید تأثیرگذاری تدریجی داشته باشد ولی اربعین آثار جامع و همه‌سویه‌دفعتی دارد. یعنی به یکباره شما می‌بینید در برهه‌ای از زمان، نسل جوان دچار یک تحول فکری می‌شود. اولین سوال این است که اربعین و راهپیمایی اصلاً چیست و چه اهدافی در ورای راهپیمایی وجود دارد؟ چه عاملی باعث شده این مردم اعم از زن، مرد، پیر و جوان برای پیاده‌روی اشتیاق داشته باشند؟ اینها برای پیروان سایر ادیان دغدغه ایجاد می‌کند و نیاز به پاسخ دارد. بنده این دهه عاشورا چند روزی در پاکستان بودم. شاید برای شما هم جالب باشد که جوانان پاکستانی در انتظار اربعین بودند و با افتخار می‌گفتند ما آماده شده‌ایم و تشکلی در برخی شهرها ویژه جوانان آماده کرده‌ایم تا مقدمات حرکت را فراهم کنیم. در کشوری که محل بروز و ظهور اندیشه‌های افراطی است و از بدو امر این تفکرات بوده و هنوز هم جریان دارد، جوانانی وجود دارند که منتظر فرارسیدن اربعین هستند. مادر کنفرانسی پیرامون نهضت امام حسین (ع) شرکت کردیم که به جرات می‌توان گفت به جز دو یا سه نفر همه از علمای اهل تسنن بودند. من تصور می‌کرد نمی‌از جمعیت از روحانیون شیعه هستند، اما اکثریت اهل تسنن بودند، این افراد به گونه‌ای درمورد امام حسین صحبت می‌کردند که همه متقلب می‌شدند و اشک می‌ریختند. اربعین را آن‌گونه توصیف می‌کردند که به نظر کمتر عالمان شیعه چنین توصیفات درمورد اربعین دارند. می‌خواستند بگویند اربعین ظرفیتی است برای تقویت بنیه اسلامی در سراسر جهان. یعنی علمای اهل سنت به این نتیجه رسیده‌اند که عشق به امام حسین (ع) اختصاص به شما ایرانی‌ها یا شیعیان ندارد، مخاطب آن فطرت انسان‌هاست. فطرت هر انسان آزاده و صاحب منطق و عقل و خرد و انسان مشتاق به حیات و زندگی با آن عجین شده است. چنانچه همین مطلب را به‌طور خصوصی هم منعکس کردند. این نشان می‌دهد که تحول فرهنگی در راهپیمایی اربعین بیش از ایام دیگری است که برای

اهل بیت یا امام حسین (ع) محفل و مراسم داریم.

نسبت اربعین با مراسم دیگر مسلمانان مانند حج به عنوان بزرگ‌ترین گردهمایی جهانی اسلام به چه صورت است؟

طبیعی است که ما اعتقاد داریم حج یک همایش بزرگ در سطح جهان اسلام است و باید با شکوه هرچه بیشتر هم برگزار شود. در مقام مقایسه هرکدام از این قبیل گردهمایی‌ها آثار خود را دارد. اربعین حاکمیت بر دل‌هاست. ممکن است موسم حج برای سایر ادیان یک اتفاق طبیعی باشد، اینکه مسلمانان مانند سایر پیروان ادیان الهی معبد و احکام خاص خود را دارند و برای انجام آن جمع می‌شوند. اما اربعین نمادی پاسخگویی به عطش عاشقانه انسان‌هاست. این فرق می‌کند؛ یعنی یک فرهنگ حریت و آزادی خواهی و عدالت‌طلبی و ظلم‌ستیزی که مسیحی، یهودی و... نمی‌شناسد. این یک تحرک و جنبشی را ایجاد می‌کند، جامعه به خواب‌رفته را احیا و بیدار می‌کند. جامعه را به زندگی دعوت می‌کند و از سکون رهایی می‌بخشد؛ آثاری که ممکن است حج به این شکل نداشته باشد. حج معنویت و ابعاد سیاسی و اجتماعی خود را دارد که مخاطبش جهان اسلام است، اما اربعین، دین و مذهب و نژاد و جنسیت نمی‌شناسد. ما در سفرهای بین‌المللی با علما و دانشجویان در ارتباطیم، دیده‌ایم که مثلاً یک مسیحی، به هر شکل و زحمتی می‌خواهد میزان عطش خود را نشان دهد و به ما بفهماند که برای اربعین به عراق می‌رود تا در پیاده‌روی شرکت کند. عالمان دانشگاهی از کشورهای مختلف حضور داشتند که با عشق می‌گفتند اربعین پیاده‌به کربلا می‌روم. همین رفتن و توصیف کردن وقایع مربوط به اربعین برای اطرافیان، نوعی دعوت است. پس اربعین به یک معنا نوعی فراخوان است و در آن فضایی برای ارتباط‌گیری با اولیای خدا باز شده است. به نظر می‌رسد در طول تاریخ به لحاظ کمی و کیفی هم، راهپیمایی به این عظمت که شرکت‌کنندگان از مذاهب و ادیان مختلف باشند، سراغ نداریم. خبر دارم در برخی کشورها، مسلمانان چه شیعه و سنی سفر خود به کربلا را تا زمان اربعین به تعویق انداختند تا در پیاده‌روی شرکت کنند، درحالی که می‌توانستند زمان دیگری شرکت کنند. به همین خاطر تأثیرگذاری اربعین در تحول فرهنگی جامعه به‌ویژه نسل جوان، زاید‌الوصف است.

نقش دانشجویان و اساتید در راهپیمایی اربعین چگونه است؟

بحث جدایی است. استحضار دارید که اغلب افراد شرکت‌کننده در راهپیمایی اربعین،

اغلب از افراد تحصیلکرده هستند و دانشگاهیان هم در قالب کاروان‌های مختلف آماده حضور در این راهپیمایی می‌شوند. من الان از انگلیس و ایتالیا اطلاع دارم که کاروان‌هایی غیرایرانی با حضور دانشجویان مسلمان شیعه و سنی و مسیحی می‌خواهند به عراق سفر کنند. نمونه‌های فراوانی داریم از این مدل کاروان‌ها که نشان می‌دهد اربعین تا چه حدی بر قشر تحصیلکرده اثر گذاشته است. این قشر به خاطر نزدیکی زبانی هم به لحاظ فکری و هم به لحاظ ادبیاتی تأثیر ویژه‌ای در این سفر دارند. دانشگاهیان در این راهپیمایی اثر تبلیغی و آگاهی‌بخشی دارند. حوزویان و دانشگاهیان مبلغان اصلی دعوت مردم به شرکت در این مراسم بزرگ هستند.

از تأثیرات سیاسی-اجتماعی اربعین بگویید. تأثیرات این حرکت در جوامع مسلمان و کاهش اختلاف‌های موجود در بین کشورهای مختلف اسلامی چگونه بوده است؟ از حیث بین‌المللی آیا نگاه مردم جهان نسبت به دین اسلام با وجود پروژه‌های مختلف اسلام‌هراسی موجود دچار تغییر خواهد شد؟

اربعین در مبارزه و مواجهه با افراط‌گرایی بسیار اثرگذار است. اولاً یک نوع تعلیم‌زندگی مسالمت‌آمیز بین پیروان ادیان و مذاهب مختلف است. منطق امام حسین (ع)، منطق خردمندانه و توأم با عقلانیت است. حضور در اربعین تأثیرپذیری علمی هم برای انسان به همراه دارد. چون غالباً افرادی که اطلاعات چندانی درباره قیام عاشورا و معارف اهل بیت ندارند به وسیله گفت‌وگوها و ارتباطات در این راهپیمایی با موضوعات جدید آشنا و آگاه می‌شوند. پیاده‌روی اربعین نشان می‌دهد مسلمانان گرایش‌های افراطی را به رسمیت نمی‌شناسند و ید واحده‌ای در برابر استکبار جهانی هستند. از طرف دیگر خارج از قلمرو اسلامی هم می‌بینند اسلام دینی است که می‌تواند همه گروه‌ها با عقاید متفاوت را گرد هم جمع کند، چرا که این ظرفیت به اندازه کافی در باطنش وجود دارد. در عین حال هرچند گروه‌های نابخرد افراطی توسط مستکبران جهانی تولید می‌شوند، اما در اقلیت و خارج از مسیر اسلام ناب هستند. از این جهت کشورهای غیراسلامی هم این اقتدار را که برآمده از قدرت قرآن است، در این پیاده‌روی عارفانه‌ای که کمک و انفاق و محبت در آن جریان دارد، مشاهده می‌کنند.

دانشگاه مذاهب اسلامی در حوزه پایش علمی و تحقیقات علمی در حوزه اربعین چه فعالیت‌هایی داشته است؟ اساتید و دانشجویان این دانشگاه در این ایام چه کارویژه‌ای دارند؟

اساتید ما به‌ویژه اساتید اهل سنت در کنفرانس‌هایی که ایام محرم و صفر برگزار می‌شود، مشارکت دارند. این اساتید خطابه‌های آگاهی‌بخشی و مصاحبه‌های متعددی داشتند که به شکل‌های گوناگونی منتشر شده است. یک کاروانی با حضور دانشجویان بین‌الملل دانشگاه عازم کربلا می‌شوند تا در پیاده‌روی شرکت کنند؛ این افراد هم اگر گذارند و هم اترپذیر. همین دانشجویان پس از برگشت معارف آموخته‌شده را به‌عنوان سفیران گفت‌مان تقریبی انتقال خواهند داد. همین دانشجوی بلندگو و مبلغی برای اصل اسلام خواهد بود. بخشی از موضوعاتی که دانشجویان بین‌الملل ما مشغول تحقیق و بررسی می‌شوند، مربوط و مخصوص محل زندگی خود فرد است. آنها موضوعاتی انتخاب می‌کنند که مبتالاً به بلاد خودشان است. طبیعی است زمانی که این موضوعات به زبان خودشان ترجمه و منتشر شود، اثر بخشی خاص خود را خواهد داشت. نمونه آن را در مرزشریف افغانستان دیدم که فارغ‌التحصیلان این دانشگاه مشغول انتشار روزنامه‌ای هستند. کسانی که در دانشگاه مذاهب تحصیل کرده‌اند، در مواجهه‌های خود منعطف عمل می‌کنند. دانشگاه مذاهب اسلامی برای بسیاری از علاقه‌مندانی که می‌خواهند در حوزه معارف اهل بیت فعالیت کنند و از مواضع علمای اهل تسنن قدیم و جدید در موضوعات گوناگون آگاه شوند، منبع و مرجع معتبری است.

راه‌اندازی سامانه جامع تفکیک زیاله در دانشگاه زنجان

معاون اداری- مالی دانشگاه زنجان از تولید خوراک دام با پسماند سلف‌سرویس دانشجویان دانشگاه خبر داد. بهرام ملکی با اشاره به اقدامات دانشگاه زنجان در راستای مدیریت و بازیافت پسماند دانشگاه گفت: «پسماندی که بیشتر در دانشگاه‌ها وجود دارد مربوط به غذای سلف دانشجویی است که دور ریخته می‌شود. «او ادامه داد: «بر همین اساس شرکت دانش‌بنیانی در دانشگاه زنجان راه‌اندازی شده است که این شرکت پسماند غذا را به مواد بارزش و خوراک دام تبدیل می‌کند، یعنی غذای دورریز سلف‌سرویس دانشجویان در محیطی کاملاً بهداشتی و علمی با افزودن مکمل‌های غذایی به خوراک بارزش دام تبدیل می‌شود. «معاون اداری و مالی دانشگاه زنجان به برخی اقدامات دانشگاه در راستای مدیریت سبز اشاره کرد و گفت: «راه‌اندازی سامانه یکپارچه تفکیک، جمع‌آوری و فرآوری پسماند دانشگاه، اجرای دستورالعمل وزارت علوم درخصوص مدیریت سبز با استفاده از جایگزینی ظروف پلاستیکی با ظروف آلومینیوم یک‌بار مصرف، احداث ظروف جمع‌آوری پسماند خشک در دانشگاه و آموزش مدیریت پسماند به دانشجویان، اساتید و کارکنان برخی اقدامات دانشگاه در حوزه مدیریت سبز است. »

لزوم تغییر نظام سیاستگذاری در شورای عالی انقلاب فرهنگی

سیدسعید رضاعاملی در آیین امضای تفاهنامه همکاری میان دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی و سازمان بسیج اساتید گفته است: «از همان ابتدای قبول مسئولیت در دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی بر این موضوع تاکید داشته‌ام که باید نظام سیاستگذاری در شورای عالی انقلاب فرهنگی تغییر کند. «وی افزود: «تصمیم‌گیری و سیاستگذاری از بالا در اجراء چار مشکل می‌شود و باید تصمیم‌ها و سیاست‌ها توسط ذی‌نفعان به‌شوراپیشنهادشود که این موضوع سبب اجتماعی شدن مصوبات‌شورا می‌شود. «عاملی تاکید کرد: «این اجتماعی شدن تمام ظرفیت‌های جامعه را برای اجرای مصوبات‌شورا به میدان می‌آورد. «دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی ادامه داد: «در این مسیر سازمان بسیج اساتید با ۵۰ هزار نفر عضو می‌تواند شورای عالی انقلاب فرهنگی را کمک کند. «عاملی گفت: «شورای عالی انقلاب فرهنگی در طول این ۳۶ سال فعالیت خود منشأ خدمات فراوانی برای فرهنگ و علم کشور بوده و اکثر نهادهای علمی، ستادهای فناوری‌های ملی، سیاست‌های کلان آموزش و پرورش و آموزش عالی و... حاصل تصمیمات‌شورا بوده است. «او افزود: «بسیج اساتید می‌تواند در همه شوراها و کمیسیون‌های شورای عالی انقلاب فرهنگی با آمادگی علمی حضور داشته باشد.»

برترین‌های رقابت ایده‌یابی برای دانشگاه بدون سیگار

رقابت ایده‌یابی ملی باهدف دانشگاه بدون سیگار برگزار شده و از میان ۴۰ اثر دریافتی، برترین‌ها معرفی شدند. احسان احمدی، دبیر مسابقه و دانشجوی دکتری تخصصی مهندسی بهداشت محیط در این خصوص به خبرنگار گروه دانشگاه ایرنا گفت: «از میان ۴۰ اثر دریافت‌شده از دانشگاه‌های مختلف سراسر کشور، با محوریت دانشگاه بدون سیگار، ۱۱ اثر حائز امتیازات لازم برای بررسی در مرحله دوم شدند. ۱۵ داور نیز برای انتخاب طرح‌های برگزیده قضاوت کردند. «او افزود: «این رقابت بخشی از فعالیت‌های دانشگاه تهران تحت حمایت بنیاد ملی نخبگان با عنوان دانشگاه بدون سیگار است که با نظارت مریم بی‌طرف، استادیار گروه مهندسی عمران دانشکده فنی تهران در تالار جراییگی دانشکده فنی دانشگاه تهران برگزار شد. «دبیر این جشنواره رقابتی ادامه داد: «بنیاد ملی نخبگان هر ساله طرح‌های تحقیقاتی راز دانشجویان و اساتید جمع‌آوری و در قالب جشنواره شهید احمدی روشن برگزار می‌کند تا افراد نخبه و مستعد مشخص شوند. «احمدی هدف از برگزاری این ایده‌آر رسیدن به دانشگاهی عاری از دخانیات دانست و افزود: «در روز نهایی نیز شرکت‌کنندگان به ارائه طرح‌های خود پرداختند و به سوالات داوران پاسخ دادند. امتیازها نیز جمع‌آوری و در نهایت برترین‌ها مشخص شدند.»